

Állandó nyár az életem

Beszélgetés Seres László
képzőművész-restaurátorral

SINKÓ ISTVÁN

A veled való beszélgetések során, melyek katalógusaidban könyv formában is megjelentek, többször teszel említést indiai tartózkodásaidról. Mikor kerültél először Mumbaiba?

SERES LÁSZLÓ: Furcsa nekem ez a Mumbai. Én még Bombayban voltam. Bár visszakapta eredeti nevét, a tradicionális cégek, üzletek neveiben és a közhasználatban is még többnyire Bombay szerepel.

Sorsszerű körülmények között kerültem Indiába. Életem folyamán sokszor a sors nyitott nekem ajtót, én meg követtem, követnem kellett. Új világokkal, új érzésekkel találkoztam, amelyek – gondolom – közelebb vittek önmagamhoz. 1993 és 2008 között a telet, minden telet Bombayban töltöttem, volt év, amikor többször is kimentem. Ahogyan kezdődött, az érdekes. 1992-ben New Yorkban töltöttem egy-két hónapot. Mászkaltam mindenfelé. Kaptam egy rokoni címet nem messze a várostól, gondoltam, ott is eltöltök pár napot. Különös helyre kerültem, egy indiai ashramba, Gurumayi ashramjába. A benyomásom, a hangulat ismerős volt. Felidézte azt az időt, amikor 1969-ben hippikkel éltem Amerikában.

Végül két-három hetet töltöttem náluk, részt vettem az életükben... az udvaron kövérkés brahminok frizbiztek. Hajnalban szertartás. Másfél órás ősi ének (a guru gita). Amikor elkezdődik, még sötétség, azután a madarak elkezdenek csiripelni, és kivilágosodik. A szertartás után darshan, amikor odamennek a tanítványok, és meghajolnak a guru előtt. Ezen csak hosszas rábeszélés után vettem részt (bár a guru szép fiatal nő volt). Túlélem – gondoltam. Meghajoltam, már mentem kifelé, amikor utánam siettek. A guru küldött nekem egy kék shalat (stólaszerű anyagot). Márta, aki

velük élt, és szerkesztette az újságjukat, kérte, hogy a következő évben menjek vele Indiába, az anyaashramba. Igent mondtam.

1993-ban és 94-ben a telet Ganeshpuriban, az ashramban töltöttem. Ez egy falu nem messze Bombaytól. Feladatom a szobrok restaurálása volt a kertben. A résztvevők többsége indiai volt, de itt találkoztam Antonionival, a filmrendezővel, aki részt vett minden darshanon, és egy galériással is Bombayból, aki kért, hogy a következő évben hozzá menjek restaurálni. Az utolsó darshanon egy szép ametisztel ajándékoztak meg... filmbe való történet.

Ide kapcsolódhat a *Műút* legutóbbi száma, melyben rajzaim, festményeim szerepelnek. Kishonthy Zsolt művészettörténész írta a méltatást *Egy guru Miskolcon* címmel. Ebben szerepel néhány mondatom, idézem az elsőt: „Képeim kiindulópontja én vagyok azon az úton, mely a nonego felé vezet. Értelmezés: a nonego szubsztancia, a nonego szabadság, önmaga a szabadság, a nonegónak nincs célja, ellentétben az ego szabadságtudatával, a nonego a szellem, a gondolat segítségével tárgyasulhat, a nonego tárgyasulása a művészet.”

95-ben egy párizsi lányal restaurátorműhelyt alapítottunk Bombayben. A következő éveim ebben a kerékvágásban teltek. Nyaranta freskókat restauráltam itthon, telente képeket Bombayben. Állandó nyár volt az életem, a tél hideg és megalázó.

SERES LÁSZLÓ: *Fej*, 2007, akril, papír, 46×30,5 cm

SERES LÁSZLÓ: *Fej*, 2007, akvarell, papír, 46×30,5 cm

Az absztrakt expresszionizmushoz kötődő alkotóként mit ad neked, művészetednek az indiai kultúra, életforma?

S. L.: Mit adott India? Egy metafizikus életérzést. Alkotóként, úgy hiszem, a bizonyosság érzetét. A művészethez való viszonyom fiatalon, egy szellemileg nagyon inspiráló időszakban alakult ki. Ez mélyen gyökeret vert bennem. India ezt táplálta, megerősítette, a kétségeimet eloszlatta. Kevés képet festettem Indiában, lekötött a képek restaurálása, mindenféle minőségben. Sikeresek voltunk, szinte az egyedüliek Bombayben.

Hazai bemutatkozásaidon kiállítottál olyan sorozatot, melyet Indiában alkottál vagy annak hatásait mutatja?

S. L.: Valójában 2005 az az év, amikor újból festeni kezdtem. Ekkor történt a fiam balesete, tragikus halála. Van száz, fejet ábrázoló munka, papír és akvarell. Úgy érzem, ezekben érződik leginkább India hatása. Ösztönös képek voltak ezek, koncepció nélküliek, de szabadok. Bizonyára volt terápiás jellege is. Ezekből a papírmunkákból volt két kiállításom is, az

egyik Bombayben, amiről hat-hét újságban jelent meg cikk, híradás. Képeket is vettek, talán tizenöt darabot. A másik Delhiben, a Magyar Intézetben. Egy indiai festő nyitotta meg: „olyan színes, mint Matisse, olyan erős, mint Van Gogh” – mondta. Jelen volt egy galériás nő Dél-Afrikából. Kérdezte, voltam-e már Johannesburgban. Előtte való este nyílt meg egy kiállításom a Falk Miksa utcában, a Missionart Galériában. Sikeres volt, örültem. Tehát azt mondtam a nőnek, hogy nekem már van galériám! Hozta a sors, de nem éltem vele. Azután Miskolcra kerültek a munkák, és a Művészetek Házában volt kiállításom belőlük.

Milyen szellemi kapocs köt az indiai világlátáshoz, van-e egyáltalán ilyen átfogónak mondható, egységes szellemisség Indiában, vagy többféle irányzat, vallásfilozófia hat?

S. L.: Amerikában a modern művészet aranykora az 50-es, 60-as évekre tehető. 69-ben, ottlétemkor, láttam egy gyűjteményes kiállítást *New York-i iskola* címmel a MoMA-ban. Hasonló történet játszódott le Indiában is. Itt is beszélhetünk bombayi iskoláról, a

SERES LÁSZLÓ: *Fej*, 2007, akvarell, papír, 46×30,5 cm

SERES LÁSZLÓ: *Fej*, 2007, tus, papír, 46×30,5 cm

Progresszív Művészek Csoportjáról. Neveket sorolok fel, melyek a neten bármikor elérhetőek: S. H. Raza, F. N. Souza, Ram Kumar, Akbar Padamsee, Tyeb Mehta, Jadish Swaminathan, V. S. Gaitonde, K. H. Ara, Krishen Khanna. Őket éppen olyan jelentős művészeknek tartom, mint a klasszikussá vált amerikai moderneket.

India a világ szíve – ahogy a térkép mutatja. Próbálok megfogalmazni a különbséget az amerikaiaktól, de ebben elvesznék, oktalan lenne. Három alkalommal egy-egy hónapot dolgoztam restaurátorként Japánban egy nagy indiai gyűjteményben, melyben a felsorolt indiai festők mendegyike képviselve volt. A közvetlen tapasztalat feljogosítana arra, hogy véleményyt mondjak, de erre képtelen vagyok. Olyan képeket láttam, melyek megérintettek.

A művészet lüktetően él Indiában, a felső kaszt gyűjti a képeket, ez társalgási téma is, amiről beszélni lehet. Találkoztam egy fiatal festővel, akinek a képeit két évre előre eladták már. A hindu vallás meghatározza, áthatja Indiát. A szegények nem gyűlölik a gazdagokat, és a gazdagok embernek tekintik a szegényeket. Békesség van. Senki sem tudja, hogy hová születik újra.

Seres László festőművész

1945-ben, egy vadaskert erdészházában született a felvidéki Felsőbalog közelében. Édesapja Seres János festőművész. 1961-től családjával nyaranta a miskolci művésztelepen élt, később végleg odaköltöztek. 1967-ben vették fel a Képzőművészeti Főiskolára festő-restaurátor szakra. 1968-ban az Egyesült Államokba disszidált, ahol két évig főleg New Yorkban élt. Felvételt nyert a Cooper Union of Art and Architecture harmadik évfolyamára, itt grafikai és festészeti tanulmányokat folytatott. 1976-ban végzett, ekkor ismét intenzíven festett. 1994 óta a teleket Indiában tölti. 2006-ban, 28 év szünet után kezdett ismét festeni. A Kondor Béla-díj kitüntettje (2019).